

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

De molestia, & incommodis rei uxoriae, deq[uam] intractabili ingenio
mulierum cap. v

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

uitæ genere, hilariter, & contenti, ac sibi placetes uiuante
illud interim Plautinum uerbum dicentes. Liberæ sunt
ædes, liber sum ego, libero me uti uolo.

De molestia, & incommodis rei uxoriæ: deq; in
tractabili ingenio mulierum. Cap. V.

Coniuux in primis (ut Lepide iussit Plautus) nul-
la eligi potest optima, sed alia alia peior. Cōsultius
est de muliere Salomō. Muller, ait, bona difficile
inuenitur, uirum de mille quidem unum reperi, mulierē
autem ex omnibus non inueni. Mirum est in mille non
concesserit unam mulierem bonam, magis etiam mira-
bile, quod nec in pluribus millibus concedat. Quod quæ-
uerum sit, adeo sanè facile cognitu est, ut & noscere per
se quisque possit, & ad confirmandū, quod dicimus, nihil
artificiose oratione sit opus: quando muliebribus tædiis
plenæ sint ubique domus thalami, lecti, atria, porticus for-
ra uici urbes, & denique omnia. Nec est quod in ea re anxie
reuoluas uolumina librorū, ut scriptorum antiquorū au-
thoritate nitaris: atū est, ut uelis adire publicū, atque egre-
di in uulgus, & præbere aures querimoniis. Undique n.
infortunium coniugum querelis pulsaberis, undique tibi
aures insani obstrepent clamores eorum, quæ uxoribus
quæ uiros inuicem maledictis incessent. Quocirca non ab-
re Romanorum superstio huius tanti mali deprecandi
gratia, Viriplacam deam sibi fecit, eique sacellum
intra mœnia dicauit, ut quoties inter uitrum, & uxore
rem aliquid (ut fit) iurgii intercederet, eo disside-
ntes conjuges conuenirent, ubi postquam diu mul-
tumque altercati, atque inuicem locuti fuissent, quæ
uellent, concordēs inde domum omni querela Vir-
riplacæ fauoribus sublata repeterent. Erat hoc tem-
plum Romæ, & donariis, & frequenti dissidantium
coniugatorum conuentu celeberrimum, & Viriplacæ

Ecc1.7

DE MOLESTIIS CONIV. I

numē cunctis in tota urbe summæ uenerationi, religio
 sæq; formidini. Neque uero iniuria huic deæ Viripla
 cæ nomen est indictum, potiusquam Vxoriplacæ: quā
 doquidem frequentius uiros uxoribus, quā uxores ui
 ris placare consueuerat. Nam si uiros, quoties iratæ sibi
 uxores fuissent adire Viriplacam, uel potius Vxoripla
 cam oportuisset præædio sanè creberrimæ reuersionis
 elegissent potius nunquam à templo abesse, quā eo
 quotidie commigrare. Solent nanque nonnullæ mulie
 res (neque enim uniuersas pariter eodem indicio nota
 mus) de industria rixari cum uiris suis, & occasiones au
 cupari iurgiorum, quibus assidue suos exerceant marit
 tos, ne quiescere, aut uacare contingat. Tradunt etiam
 Athenis (ut Plutarchus refert in uita Alcibiadis) instituta
 tum fuisse magistratam, cui in tam frequentibus consue
 giorum discordiis, uxorem uiro, & uirum uxori sublati
 contentionibus auctoritate publica recõciliare uis esset.
 Non frustra sanè id à sapientibus uiris cautum legibus
 credendum est, quom & Diogenes cynicus dixerit nulli
 lam tam bonam uxorem esse, in qua nõ inuenias quod
 queraris. Et Simonides uir sapientissimus, interro
 gatus aliquando, quid esset uxor, respondit. Vxor uiri
 naufragium est, tempestas domus, quietis impedimen
 tum, uitæ captiuitas, pœna quotidiana, pugna damnosa,
 fera contubernalis, canis ornata, necessarium malū. Huc
 pertinet & illud scitum Varonis dictum. Thesaurus ma
 lorum mulier. Propterea Gorgias rhetor celeberrimus,
 hac & ipse peste laborans, haud illepide fuit à Melantho
 publice, palamq; derisus. Nā quom is in Olympiis, quæ
 Ioui totius Græciæ celebritate habebatur, longa oratio
 ne de Græcorum concordia perorasset. Melanthum ita
 illum delusisse lepido responso ferunt. Iste ægregius, in
 quit, orator nobis omnibus, ut iure inter nos foedus fe
 riamus una hora perstradere nititur, qui se, & uxorem, &
 ancillam tres duntaxat, ut inuicem consentiant tanto tem
 pore

pore inducere, nunquam potuit. Nempe uideri id tibi
 mirum Melanthe non debuit: ut pro Gorgia hic tibi re
 spondeam. Facilius enim ille duxerat posse se totam
 Græciam pacis legibus continere, quàm Zolotipam
 uxorem placatam sibi, atque pacificam reddere. Nec in
 iuria, raro quidem, aut nunquam sub eodem tecto pax
 & fœmina cohabitant. Extat pulcherrimum dictum ua
 rii oratoris illustri. Qui non litigat, coelebs est. Vnde
 Cremes ille Terentianus aduersus uxorem sub persona
 omnium maritorū, Pergin ait mulier molesta esse: Nul
 lam ne rem unquam uolui in uita mea, quin tu in ea mi
 hi aduersatrix fueris: Non hic tacebo lepidissimum re
 sponsum Antonii Panhormitæ uiri doctissimi, quod
 non ideo placere minus debet, quod recens sit, quum
 sua ipsa acrimonia maximam redoleat uetustatem. Nā
 is (ut refert Pontanus) interrogatus quibus rebus maxi
 me opus esse iudicaret ad connubii tranquillitatem.
 Nullas, inquit, nec quietas nec fœlices satisfuturas puto
 nuptias, præterquam si uir surdus esset, & uxor cæca. Id
 non magis facere dictum, quàm in pluribus uere. Hoc
 autem dixit ne illa scilicet uidens suspicari quippiā pos
 set de marito, nec is audiens quæ perperam, & asidue
 aduersus se uxor perstrepat auditionibus asiduis obte
 ratur. Siquidem fœmina natura rixosa est, & garrula,
 quamobrem, quum illi rixandi nulla in promptu æqui
 or causa fuerit, sæpe de industria simulat se zelotypam,
 & ficta pellice plorat: palam cibo abstinet, inque aliquo
 domus angulo gemebunda, uel nullo læsa dolore, de
 marito conqueritur. Si uero super aliqua re seria com
 mota fuerit, discruciat animi ringitur, tumetque: &
 quod sese ulcisci nequeat æquanimiter ferre nō potest:
 lugetque interim ex eo miserabiliter, torue tuetur, uene
 nata sibilat, atque singultat suspiria: pugnis interdum se
 se uerberat, genas unguibus lacerat, cognatorum que, ac
 uicinatorum sæpe fidē implorat: imprecatur, rabit, furitq;:

DE MOLESTIIS CONIUGII

atque usque adeo uirum excarnificat suum, ut insonentem,
 ac peruigilem perpetuo reddat, & si quid forte somni-
 as post longas uigilias lassus captet, dormiens quoque ri-
 xas somniet, feralibusque agitetur imaginibus. Quae
 te multo sanè feliciter eiusmodi marito foret carere
 auditu, & ubiuis gentium, uel inter lustra ferarum aetate
 agere, quàm domi cum muliere irata: ubi tot mala au-
 diat, quæ sibi assidue grauiusque mentem, & aures ob-
 terat atque obtundat. Nullum est enim animantium ge-
 nus tam loquax, tamque obstreperum, quin noctu alio
 quando conticeat, sola autem foemina eo est prædita in-
 genio, ut nec eam quidem partem noctis, quæ ab ipsa ta-
 citurnitate & quiete dicta est conticinum concubia, pu-
 tet esse ad garrendum intempertiam, at eo potius sum-
 tempore magis magisque suis inuis, ac quereis cubicu-
 lum ipsum, & lectum, qui locus est ad hilarescendas cu-
 ras datus, uerit incarnificinam, pilstrinum, & carcerem.
 Hinc Mæcenus ille decantatissimus, ob difficiles ac pu-
 ueros uxoris mores adeo experrectus fuisse legitur, ut
 somnum, symphoniarum cantu, & ex longinquo lenire
 sonantium aquarum murmure, ac indulgentiori potu,
 & mille id genus illecebris ambire consueuerat, quo
 mentem suam uxoris curis affectam falleret aliquando
 nec ualebat. Præstabat enim unius uxoris molestia cum
 stisillis illecebris somniorum: ita ut sola uxor potius est
 set profugare somnum, quem tanto studio, & tam uari-
 riis artibus perquisierat. Hæc de pacata quoque uxore
 referantur. Quid modo si eueniat ut eam irarus uerbo-
 res: cauendum est protinus tibi, irritasti crabrones, cum
 truci bellua tibi profecto res est. Num tu scis, Bacchanti
 si uelis aduersariet (ut Comicus ait) ex insana
 infanorem facies, ac feriet sæpius: si obsequaris, una res
 solues plaga. Nolim hic tibi malum quodpiam omina-
 ri: uulgatum, notumque furens quid foemina possit,
 ut ait poeta. Ad restim res rediit. Tunc orba tigride

pelor
 ulcifer
 na tua
 nes in
 mni
 di nec
 hac in
 uxori
 sulta
 dilect
 quam
 rem a
 mum
 biculu
 bat pr
 delen
 tur di
 scuter
 lum fu
 prouic
 fidelic
 uxore
 & infir
 ob p
 ptus
 racusa
 rum e
 trius
 Sanfo
 habui
 ptus
 mon
 uxori
 dum

pelor, iræ impatiens quassabit ardentis faces, ac sese
 ulcisci cupiens in mortem tuam incipiet machinari: bo-
 na tua male distrahere, familiam totam subvertere, affi-
 nes in te concitare, atque ita agere denique peruerse o-
 mnia, ut te tandem quisquis es, uerberationis eius mo-
 di necesse sit pœnitere: ac submittere te, & musitare post
 hac iniuriam. Quatenus uero possit quis iratæ sibi
 uxori fidere, docet nos trepida magis quàm incons-
 sulta suspitio Alexandri Pheræi, qui (ut legitur) ne
 dilectæ quidem, ac placidæ uxori fidendum un-
 quam censuit. Nam quanquam ille Thebeni ux-
 orem admodum deligeret, atque ab ea uicissim pluri-
 mum ipse quoque amaretur, ad illam tamen in curi-
 biculum ueniens seruum barbarum stricto ense iube-
 bat prius ingredi, atque aliquem de stipulatoribus suis si-
 delem una cum illo semper præire, qui scrutarentur
 diligenter arculas muliebres, ipsamque uxorem dis-
 scuterent: ne quod forte aut arca, aut uestimentis te-
 lum furtim ipsa teneret. O miserum magis quàm im-
 prouidum, aut imprudentem maritum: qui multo
 fidiorem putaret sibi foret seruum barbarum, quàm
 uxorem amantem. Haud tamen eum sefellit opinio,
 & insidiarum suspitiosa formido: nam ab ea denique
 ob pellicatus suspicionem fuit crudeliter interem-
 ptus. Huius exemplum secutus est Dionysius Sy-
 racusanus, sed non eundem exitum sortitus. Duas
 enim matrimonii uno tempore alligatus, neu-
 trius unquam nisi prius excussæ congressum petiit.
 Sanfon quoque ille fortissimus & ipse duas uxores
 habuit, ab altera secreti reuelatione fuit grauiter dece-
 ptus ab altera traditus hostibus, & excœcatus. Salo-
 mon omnium mortalium alioqui sapientissimus, ut
 uxori complaceret, in tantum sese summi sit, ut
 dum illi obsequi studet, impie à maiorum pietate

DE MOLESTIIS CONIV.

deflexerit: & Dei opt. max. cultum idolorum superstitione foedauerit: magis ueritus sibi infensam reddere uxorem, quàm Deum. Verum dum sic impie uxoris ius miser obsequitur, iram in se, suosq; neglecti numinis ita concitauit, ut ob eam impietatem maximam post se in familiam suam cladem inuexerit. Quatenus autem, & quàm constanter uxoris sauitiam, & mussari, & perferri oporteat Socrates philosophus probe sua tolerantia, re & experimento monstrauit. Is enim quum Xantippes uxoris suae quantumuis importunis clamoribus assidue uexatus nullatenus turbari potuisset: & conuitia quaecunque perferret æquo animo, foetidis aquis, seu lotio, per contemptum ab ea, aliquando dum ianuam pulsaret perfusus est, ut uel illa saltem contumelia turbaretur, qui omnes prorsus iniurias cõtemnare solitus fuisset. At ille ut erat prudentissimus & probe norat ingenium muliebrem, id quoque ab uxore pati posse didicerat: & foedum facinus lepidissimo scõmate accepit: nam caput quassans madidum, nonne, inquit, dicebam Xantippem tam diu tonantem aliquando pluituram? Idem ab ea pugno quãdoq; cæsus, nihil aliud questus est, nisi quòd diceret, inique cum hominibus natura agi, qui nescirent, quando se domi galeatos esse oporteat. Non fuit id sanè multum mirabile, talem tantunque philosophum potuisse tales contumelias uxoris ferre: sed idem præstitisse Philippum illustrissimum Macedonũ regem, alioqui inuidissimum: hoc uidetur fuisse profecto miraculum. Introeunt nanque ei de more cubiculum uxor obstitit irata, obdensque pessulo hostium, foras maritum exclusit: qui tamen spreta cõtumelia, nescio quid in muliebri ingenium secum murmurans, absit innoxius patienter ferens sese ab uxore contemni. Est qui fortassis miretur ausus tantos in foemina: at ego magis stupeo constantiam tantam in rege, quomodo potuerit tam in

signem
cuis ha
scio an
reginar
lio sibi
plo ca
imperii

M
S
P
a
se
tis, tun
præfer
liebres
profes
potius
noua f
illa à te
sultus,
ra illa,
niam r
accede
tur qu
exerce
cia diu
tianus
incom
homi
ratio
omni
nio ul
derit

signem iniuriam æquo animo perferre. Sed longe se-
 cius habuit sese ad uxorem: Assuerus Persarum rex, ne
 scio an sapientius, qui (ut in sacris literis habetur) Vasthi
 reginam, quia uocata ad se uenire contempsit, de consi- Hest. 1
 lio sibi assistentium consultorum repudiavit, ut suo exē-
 plo cæteras erudiret, ne assuescerent posthæc negligere
 imperia maritorum.

Minime tutam solere esse senectutem à mo-
 lestiis uxorum. Cap. VI.

Speras tu quidem fortassis aliquando exacta iam
 ætate immunem ab his molestiis acturū deinceps
 senectutem: & cum longæua uxore beneficio æta-
 tis, tunc denique quiete, & tranquille posse uiuere: qua
 præsertim ætate importunus zelus, suspitionesque mu-
 liebres, ac fastus unā cum iuuentute transilierunt. Erras
 profecto, ac uehementer falleris: optandum id quidem
 potius tibi est, quàm sperandum. Eo nanque tempore
 noua factio, nouaque seditio exorietur tibi. Nam tunc
 illa à te in nurum conuersa, noua inibit prælia, nouos in-
 sultus, noua dissidia nihilo facilius ferenda, quàm prio-
 ra illa, quæ in te exercuit antea annis iuuentilibus: quo-
 niam nunc quidem uitio sexus uitium quoque ætatis
 accedet. Hinc quotidie ad te molestæ utrinque deferen-
 tur querelæ, assiduus obtunderis rumoribus, quotidianis
 exerceberis iudiciis, ut nisi obsurdescas proorsus tot iudi-
 cia diuti? ferre nō ualeas, Laches iccirco senex ille Terē-
 tianus, personam maritorum gerens, hisdem oppressus
 incommodis, ita mirabundus inlaminat. Proh deum,
 hominumq; fidem, quid hoc genus est: quæ hæc coniu-
 ratio: ut omnes mulieres ea æque studeant, uelintque
 omnia: neque declinatam quicquam ab aliarum inge-
 nio ullam reperias: itaque uno animo omnes socrus o-
 derūt nurus, uiris esse aduersas, æque studium est: simul